

ПОСІБНИК ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ І БАТЬКІВ

ГРА — РОЗВИТОК, ДІЯЛЬНІСТЬ, НАВЧАННЯ

Спільно

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

Посібник розроблено в межах проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за підтримки Міністерства освіти і науки України, Українського інституту розвитку освіти. Думки, висловлені в публікації, не обов'язково відображають політики та погляди ЮНІСЕФ.

У посібнику розглянуто, який вплив має гра на життя, розвиток і досягнення дитини. А також запропоновано добірку ігор на різні теми, які можна реалізувати і вдома, і в дитсадку.

Авторка: Надія Ковальова, вихователь-методист закладу дошкільної освіти, амбасадор гри

Редакторки: Ганна Мозирко, Вікторія Третяк, Олена Філоненко

© ЮНІСЕФ, 2023

© ВГО «АПДО», 2023

Зміст

Слово до читача	4
Гра для дітей — більше, ніж забава.....	5
Вплив ігор на розвиток дитини.....	6
Вправа для дорослих «Досвід гри в дитинстві».....	8
Добірка ігор та активностей:	
Такі загадкові ключі	10
А що в нас за вікном?	12
Наші долоньки.....	14
Чи можна гратися мовчки?	15
Такі звичайні гудзики	17
Різнокольорові чарівники	19
Кольоровий світ	21
Квітковий запах осені.....	22
Розвиваємо уяву	24
Ігри з водою	26
Ігри на кухні	27
Ігри з макаронами	29
Готуємо десерт із полуниці та граємо	31
Спільні пригоди	33
Використані джерела	34

Слово до читача

*Усі дорослі спочатку були дітьми,
тільки мало хто з них про це пам'ятає.*

Антуан де Сент-Екзюпері

Шановні батьки, вихователі та всі, хто дотичний до виховання та освіти дітей дошкільного віку! Звертаюся до вас із пропозицією, яка не тільки подарує вашим дітям веселі та неповторні хвилини, а й позитивно вплине на їхній розвиток.

Нехай гра стане невід'ємною частиною часу, який ви проводите з дітьми. Ви побачите, як вона збагатить світ дітей і зробить ваші взаємодії яскравішими та насиченішими.

Гра — не просто частина дитинства. Вона відіграє ключову роль у формуванні особистості дитини, її навичок, а також в її навчанні. Для дітей дошкільного віку гра — не тільки розвага, а й інструмент для вивчення світу, розвитку фантазії та соціальних навичок.

Гра допомагає дітям розкрити свій творчий потенціал, розвиває координацію та мовленнєві навички, навчає, як співпрацювати та розв'язувати проблеми. Вона є важливим етапом процесу освоєння навичок самообслуговування, формування характеру та виховання. Під час гри дитина вчиться розуміти себе та інших, розвиває креативність і виражає свої почуття.

Дякую за вашу увагу до цього посібника. У ньому ви знайдете ідеї, реалізувавши які створите важливі моменти для щасливого та здорового дитинства.

З повагою

Надія Ковальова, вихователь-методист, амбасадор гри

Гра для дітей — більше, ніж забава

Гра є способом життя, навчання, самопізнання, розвитку та набуття досвіду. Ігровий досвід важко переоцінити. Гра дає дітям можливість відчувати найпотужнішу та важливішу емоцію в контексті навчання — радість. Вона сприяє розвитку креативності, поліпшує пам'ять, уміння концентруватися та переключати увагу. Радість також впливає на регуляцію стресу.

Щодня ми набуваємо нового досвіду. Наші діти також. Вони здобувають досвід під час спілкування, гри, зіткнення з невдачами та досягнення перемог. Значущий досвід розширює можливості навчання, сприяє збереженню знань і закладає фундамент для подальшого навчання.

Під час гри діти будуть активними, а це стимулюватиме їхні розумові здібності. Нейронаука підтверджує, що активна участь у грі покращує запам'ятовування та сприяє навчанню. Наприклад, здатність до самоконтролю та уваги є важливими аспектами навчання.

Гра надихає тестувати гіпотези та шукати нові рішення. Вона сприяє експериментам і дає змогу дітям вчитися через спроби та помилки. Мотивація супроводжує всі аспекти життя та діяльності дитини, впливає на її вчинки та допомагає регулювати їх. Вона визначає напрям і надає енергію для виконання завдань та досягнення цілей.

Гра є тією соціальною практикою для дитини, в якій формуються її позитивні особистісні якості, відбувається її соціалізація як члена спільноти людей.

Вплив гри на розвиток дитини

Гра не лише дарує дитині можливість весело та захопливо провести час, вона ще й позитивно впливає на розвиток її фізичних і особистісних якостей. Розглянемо, що саме гра допомагає розвинути в дитини.

Пізнавальна сфера

Під час гри дитина знайомиться з навколишнім світом, предметами, їхніми властивостями й призначенням. Вона до кінця не усвідомлює, що грає. Це радше схоже на маніпулювання предметами: перебирання, сортування і групування їх за певними ознаками. Але навіть така гра позитивно впливає на дитину, бо закладає з раннього віку навичку концентрації та аналізу.

Фізичні якості

Фізичний розвиток дитини — це її здоров'я. Рухливі ігри не тільки зміцнюють імунітет і виховують любов до спорту та здорового способу життя, а й розвивають вміння володіти своїм тілом.

Образне мислення й уява

Під час гри дитина наділяє предмети новими властивостями, моделює простір для гри: одушевляє іграшки, готує без продуктів, будує міста у своїй кімнаті. Такі ігри вчать дитину нестандартно мислити, щоб реалізувати задумане.

Моральні якості

На відміну від ігор, які є вигаданими від початку і до кінця, висновки, які робить дитина під час гри, — справжні. Це чудова можливість навчити дитину бути чесною, рішучою, доброзичливою. Головне тут — присутність дорослого, який може оцінити ігрову ситуацію та зробити правильні висновки.

Комунікативні навички

Під час рольових ігор дитина розіграє діалоги з іншими учасниками гри, обговорює правила і сюжет, розподіляє ролі та підтримує контакт протягом усієї гри. Дитина вчиться спілкуватися з однолітками, знаходити компроміс у конфліктних ситуаціях. Рольові ігри також розвивають мовлення дитини.

Як бачимо, ігри потрібні для того, щоб дитина була і фізично здоровою, і емоційно розвиненою. Вони не тільки допомагають виявити позитивні якості дитини й розвинути їх, а й її емоційні проблеми: страх, замкненість, агресію.

Вправа для дорослих «Досвід гри в дитинстві»

Згадайте ігровий досвід, який ви мали в дитинстві, спробуйте відтворити його (слова, малюнки, відчуття, стан тощо).

Порефлексуймо:

- Пригадайте, що пов'язане з цим ігровим досвідом?
- Що саме зробило його особливим?
- Що ви відчуваєте, думаючи про це?

Під час рефлексії ми можемо розглядати такі характеристики гри:

- 1)** радісна — від гри отримуємо радість і задоволення;
- 2)** значуща — гра важлива та впливає на нас;
- 3)** активна — гра включає фізичну та психологічну активність;
- 4)** мотивуюча — гра надихає нас досліджувати та навчатися;
- 5)** соціальна — гра включає взаємодію та спілкування з іншими людьми.

У сучасному світі ми стикаємося з безліччю викликів і можливостей, і навчання повинно відповідати цій реальності. Діти мають розвивати глибоке розуміння, яке дозволить їм застосовувати свої знання в різних ситуаціях і генерувати нові ідеї. У цьому контексті гра відіграє важливу роль, допомагаючи дітям навчатися та розвиватися.

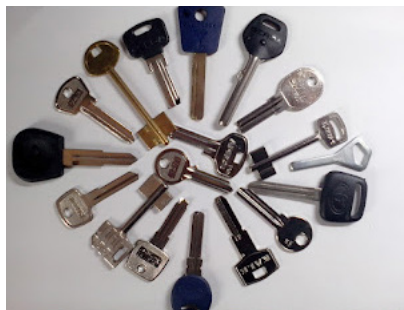
Добірка ігор та активностей

Такі загадкові ключі

Щодня ми, дорослі, користуємося різними предметами. Серед них і ключі, якими відмикаємо та замикаємо вхідні двері, шафи, шухляди, автомобілі, поштові скриньки... Ця рутинна для дорослих дія буде цікавою і таємничою для дітей, оскільки вони зможуть уперше долучитися до відмикання та замикання замка. Далі пропоную кілька ігор з ключами, завдяки яким дитина дізнається більше про ключі, замки та їх використання.

Порівняй

Запропонуйте дитині порівняти ключі за розміром, формою, вагою, матеріалом, з якого вони виготовлені. Розгляньте різні типи замків (накладні, врізні, навісні та ін.) та ключі до них.

Проведіть із дітьми такі «досліди»:

- Чи потоне ключ у воді?
- Чи змінить температуру, якщо покласти в холодильник?
- Чи можна тим самим ключем відімкнути різні замки?

Таємний агент

Ця гра мотивуватиме дітей досліджувати. Зробіть відтиски обох сторін ключа, розгляньте його, порівняйте відтиски двох сторін чи з відтиском іншого ключа. Провівши це дослідження, поясніть дитині, що кожен ключ і замок — унікальний.

Запитайте в дитини:

- Як ти думаєш, чому всі ключі різні?
- Що можна відчинити таким ключем?
- А чи може ключ бути чарівним?
- Як ключ зробити чарівним?
- Що ще може ключ? (*Малювати, співати.*)

Співочий ключ

Як досягти того, щоб ключ «співав»? Спробуйте зробити це разом з дитиною. Стукайте різними ключами по різних поверхнях, подзвеніть в'язкою ключів. Створіть різні ритми.

На завершення запропонуйте дитині придумати казковий ключ та що саме він може відчинити. Разом з дитиною створіть історію або казку про нього чи намалюйте цей ключ.

Такі моменти залишать яскраві враження у дитини та зроблять вивчення навколишнього світу цікавішим. Кожну радісну хвилину, яку проводите разом, дитина пам'ятатиме довго. І буде час, коли вже дорослими наші діти знайдуть той чарівний ключ і обов'язково згадають...

А що в нас за вікном?

Крізь вікно можна спостерігати за різними подіями та явищами, що відбуваються на вулиці. Наприклад, взимку можна роздивлятися, як сипле сніг, а тротуари вкриваються порошею. За вікном — рух, життя: люди ходять, автомобілі їздять, птахи літають.

Розвиваємо спостережливість

Запитайте в дитини:

- Що ти можеш розповісти про те, що бачиш?
- Звідки ти це знаєш?
- Як ти думаєш, що станеться, якщо...?
- Як ти думаєш, що відбудеться далі?
- Чому це відбувається?
- На що це схоже?

Розмова, яку вибудуєте за цими запитаннями, дасть змогу дитині розвинути спостережливість і допоможе їй зрозуміти світ навколо.

Запропонуйте дитині поспостерігати з різних місць, що відбувається за вікном: стоячи на підлозі або на стільчику. Порівняйте, як змінюється краєвид залежно від зміни локації.

Дослідники

Вікно з'єднує внутрішній простір будівлі із зовнішнім світом. Воно має геометричну форму та будову: раму, скло, ручки... У вікні може бути кватирка.

Розгляньте з дитиною вікна у вашому будинку. Щоб розвивати її інтелектуальні навички, пограйтеся в такі ігри:

- Порахуй, скільки вікон у нашому будинку. Скільки в них шибок?
- Яку геометричну фігуру бачиш у вікні?
- Знайди однакові вікна.

Чарівний ефект

Використовуючи різнокольоровий поліетилен як кольорові фільтри, створіть чарівний ефект. Притуліть ці фільтри до шибки й подивіться на зовнішній світ через них. Обговоріть, як це змінює враження та настрої.

Помріймо

Дивлячись у вікно, можна мріяти. Запитайте в дитини про її мрії та поділіться з нею своїми. Якщо мрії обговорювати з найріднішими людьми, вони можуть здійснитися. Додайте творчості. Вікно може бути унікальним мольбертом, на якому пензликами та фарбами намалюйте спільні з дитиною мрії. Це захопить, веселе, цікаве заняття ще й розвантажить від стресу.

Наші долоньки

Взяти за руку, притулити долоню до щічки, дати п'ять, обійняти — це лише кілька проявів любові та підтримки, в яких задіюємо долоні. Крім цього, долоні можуть стати джерелом цікавих і корисних ігор.

Порівняймо долоньки

Щоб дізнатися більше про долоні, дослідіть їх разом з дитиною. На перший погляд вони можуть видатися однаковими, але якщо придивитися до правої та лівої рук, то побачимо, що долоні різні.

Запропонуйте дитині:

- поррахувати пальці на долонях (на одній і разом на двох);
- з'ясувати, який палець найдовший, а який найкоротший;
- порівняти долоні тата, мами, свої; мамині та свої; татові та свої; мами й тата.

Підтримайте прагнення дитини самостійно придумувати вправи для порівняння долонь.

Гра-загадка «Як збільшити кількість пальців на одній долоні»

Порозглядайте з дитиною долоні в дзеркалі. Воно створить враження, що пальців на одній долоні побільшало.

Здорові та розвинені руки мають велике значення для нашого життя та розвитку. Пальчикова гімнастика, кінезіологічні вправи, масаж долонь покращує рухові навички та розвиває дрібну моторику дитини.

Малюємо долонями

Долонями можна створювати художні роботи. Для цього візьміть аркуш паперу, фарби та пензлики. Зафарбуйте долоні дитини різними кольорами та попросіть її зробити відбитки на аркуші, створюючи так унікальну картину. Вставте аркуш з відбитком у рамку. Створіть галерею з таких картин. У ній можуть бути представлені відбитки всіх членів сім'ї, родини.

Чи можна гратися мовчки?

Часом помовчати дуже корисно. Це дає змогу переосмислити власні дії, події у житті. А чи можна гратися мовчки? Відповідь — так, можна. Мовчання може бути надзвичайно пізнавальним і давати змогу дітям навчитися виражати свої думки і почуття за допомогою жестів, міміки. Варіанти ігор пропонуємо далі.

Мовчанки

Цю гру можна провести для групи дітей, особливо коли вони дуже активні. Розпочніть гру скоромовкою:

Іду додому, на зелену соломку.
На тій соломі сидить жаба.
Хто писне, той жабу хлисне.
Мені можна говорити сто раз,
А іншому — ні разу.

Усі учасники гри повинні припинити розмовляти. Ведучий намагається розвеселити і викликати різними способами їх на розмову. Перший, хто починає розмову, програє. Відтак гра починається спочатку.

Пантоміма

Запропонуйте дітям відтворити певну подію або ситуацію за допомогою рухів, міміки та жестів, наприклад:

- мама миє посуд;
- дитина годує котика;
- тато відчиняє двері;
- дитина будує башту з кубиків.

Ця гра познайомить дітей з пантомімою, навчить виражати свої думки та почуття без слів, а за допомогою міміки, жестів.

Мімічна гімнастика

Гру можна проводити як для однієї дитини, так і для групи.

Запропонуйте дитині відобразити виразом обличчя певну емоцію. Дитина показує і розказує, який саме вираз обличчя має бути за тої чи тої емоції:

- подив — підняти брови;
- презирство — стиснути губи, примружити очі;
- страх — розплющити широко очі, відкрити рот;
- роздратування — насупити брови;
- байдужість — розслабити брови, підняти вгору очі;
- радість — розслабити чоло, широко усміхнутися, підморгнути.

Такі звичайні ґудзики

Із приходом холодів люди носять більше теплого одягу, на якому можуть бути різні застібки, зокрема ґудзики. Навіть простими ґудзиками можна стимулювати дитячу фантазію. Вони можуть надихнути на створення різних ігор і занять. Тож давайте дітям можливість виражати свою креативність та розвивати різні навички.

Наведу приклади ігор та активностей із ґудзиками. Вони спрямовані на соціалізацію дітей і розвиватимуть їхню уяву, дрібну моторику, розуміння спільної гри, кольорів і форм. Також вони сприяють розвитку творчості та креативності, надаючи дітям можливість проявляти себе й фантазувати.

Фуркало

Розкажіть дітям про фуркало (фуркальце, фуркотало, хуркало, дзижчалка) — стародавню українську іграшку. Колись це був музичний інструмент, який згодом став дитячою забавкою. Назва походить від звуку («фуркання»), що видавала іграшка. Її

виготовляють з ґудзика й протягнутої крізь нього нитки чи мотузки так, щоб з обох боків утворювалися петлі. Іграшка видаватиме звук, коли ґудзик розкручуватиметься при закручуванні та розкручуванні нитки.

Сортувальники

Діти можуть сортувати ґудзики за різними ознаками, наприклад:

- за кольором;
- формою;
- розміром;
- типом застібок (із петелькою або отвором).

Намисто з ґудзиків, або У кого довша доріжка

Запропонуйте дітям створити намисто чи доріжки, використовуючи ґудзики. Хай позмагаються, чиє намисто чи доріжка довша.

Ігри на розвиток уяви та емоцій

Запропонуйте дітям пофантазувати:

- який настрій у того чи того ґудзика;
- який характер;
- де ґудзик подорожував.

Із ґудзиків можна виготовляти аплікації та різні вироби.

ґудзиками можна прикрашати одяг, а виробами з них — домівку.

Приклади таких робіт:

Різнокольорові чарівники

Зосередьтеся з дітьми на дослідженні різнокольорових олівців як інструментів широкого спектра використання. Це педагогічно обґрунтований метод розвитку дитини, який поєднує навчальні аспекти з елементами гри та творчості. Запропоновані далі ігри допоможуть розвинути у дітей творчість, сприйняття кольорів, навичку працювати спільно. Сприяють активному навчанню та розвитку дітей.

Найкращий олівець

Запропонуйте дітям вибрати олівець і обґрунтувати свій вибір, звертаючи увагу на кольори та асоціації, які вони викликають. Запитайте:

- Чому ти його обрав(-ла)?
- Чому саме цього кольору?
- Що такого ж кольору ти бачиш у кімнаті?
- Що у природі буває такого кольору?

Знайди предмет, який намалював цей олівець

Попросіть дітей знайти предмети того самого кольору, що й олівець, який вони обрали. Поговоріть з ними про призначення олівців.

Скільки

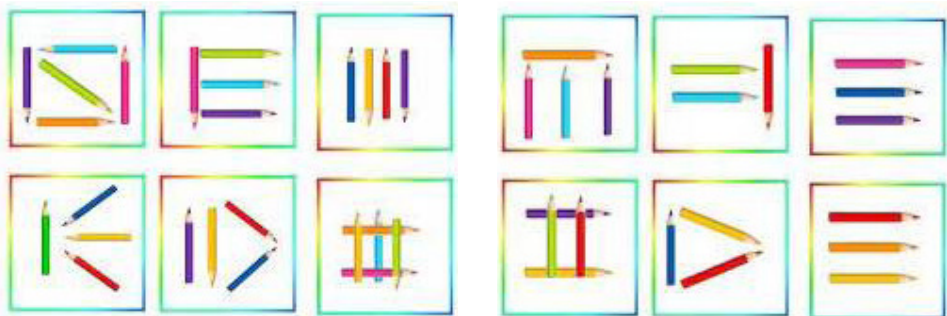
Попросіть дітей порахувати кількість олівців і знайти цифру, відповідну їх кількості. Алгоритм такий:

- Порахуйте олівці.
- Назвіть їх кількість.
- Знайдіть відповідну цифру.
- Порівняйте кількість олівців у кожного з учасників гри.
- Викладіть на один / два / три олівці більше чи менше, ніж в іншого учасника.

Утвори фігуру (літеру, цифру)

Запропонуйте дітям поскладати з кольорових олівців різні геометричні фігури, літери чи цифри. Нехай порівнюють їх та обговорять схожість і відмінність.

Приклади робіт:

Побудуй

Попросіть дітей разом побудувати будинок з олівців. Мотивуйте їх співпрацювати та обговорювати свої ідеї.

Зроби так, як я

Це гра в парах. Запропонуйте дітям скопіювати малюнок (фігуру) ведучого, використовуючи олівці того самого кольору. Відтак обговорити подібність малюнків (фігур).

Домалюй

Запропонуйте дітям домалювати малюнок, який розпочав малювати хтось із дітей. Потім назвати, що вийшло на малюнку. Придумати назву, якщо це предмет, якого не існує, і розповісти, де його можна використати.

Різнокольорові помічники

Попросіть дітей намалювати різнокольоровими олівцями свої мрії та розповісти про них.

Кольоровий світ

Кольори та їх відтінки — захоплива тема для вивчення з дітьми, яка є частиною їхнього сенсорного розвитку. Це можна робити весело та цікаво, зокрема під час ігор. Наприклад, ви можете попросити дитину назвати предмети того чи того кольору чи показати предмети одягу певного кольору, порахувати автомобілі різних кольорів або відшукати відтінки одного кольору в навколишньому середовищі. У цих іграх можна використовувати різні предмети, такі як олівці, одяг, посуд, іграшки, квіти та ілюстрації в дитячих книжках.

Хоч основних кольорів лише три (червоний, жовтий, синій), та наші очі здатні розрізняти приблизно 10 млн різних кольорів. Це дивовижний факт.

Організуйте «**Кольоровий день**». Визначте, якому кольору присвятити день. Придумайте завдання, які виконаєте, наприклад: одягнути речі певного кольору, готувати страви цього кольору, прикрасити приміщення предметами цього кольору. Це створить веселу та навчальну атмосферу для дітей.

Оголошення про кольоровий день, наприклад синій, можна оформити так:

Вивчати кольори можна під час **читання** віршів і казок, розгадування загадок. Наприклад, запам'ятати кольори веселки дитині допоможе така примовка:

Чапля **О**сінь **Ж**де **З**авзято **Б**уде **С**ани **Ф**арбувати

Люди по-різному сприймають кольори. Кожен може відчувати певні емоції та асоціації, пов'язані з ними. Тому дозволяйте дітям виражати свої почуття та сприйняття кольорів.

Квітковий запах осені

Осінь асоціюється з ароматом квітів, які ростуть у цю пору року. Однак кожна квітка має свій унікальний запах і властивості. Взаємодія дітей з квітами сприяє розвитку їхньої уяви та сприйманню кольорів. Розвивати естетичний смак дітей допоможуть різні ігри та активності.

Обговорення осінніх квітів та їхніх особливостей

Побудуйте обговорення з дітьми на таких запитаннях:

— Які осінні квіти вам подобаються?

— Чому?

— Що цікавого ви знаєте про квіти?

— Чи може бути квітка чарівною?

Айстру, а також чорнобривці та хризантеми, які з родини айстрових, порівнюють із зіркою. Це може бути зачіпкою для того, щоб разом з дітьми пофантазувати: оберіть квітку та придумайте цікаву пригоду про неї, наприклад, як у квітнику з'явилася нова «мешканка» Зірочка та які пригоди трапилися з нею та іншими рослинами з квітника.

Збери букет із квітів різних відтінків

Ця гра дасть змогу сформуванню в дітей знання про найвідоміші квіти місцевості, у якій вони живуть. Нехай назвуть їх. Відтак запропонуйте їм назвати забарвлення квітки: від найсвітлішого відтінку до найтемнішого. Так розвиватимете їхній естетичний смак, відчуття кольорів, просторове сприймання.

Яка квітка зайва

Це мовна гра. Називайте квіти, що ростуть у квітнику, але серед них назвіть польову чи кімнатну квітку. Дітям потрібно назвати квітку, яка не росте у квітнику.

Жовтий, білий, синій...

Запропонуйте дітям знайти асоціації до кольору квітки, наприклад:

- червона — прекрасна;
- синя — небесна;
- біла — ніжна;
- жовта — сонячна;
- фіолетова — космічна.

Порахуй

Попросіть дитину порахувати квіти певного виду, кольору у квітнику чи вазі та назвати їх кількість.

Розвиваємо уяву

Занурмося у світ такого природного явища, як хмари. Розкажіть дітям, що хмари складаються з крапель води та кристалів льоду. Їхній вигляд залежить від температури повітря. Пил у повітрі відіграє ключову роль в утворенні хмар, оскільки крапельки води притягуються до крихітних частинок пилу, сприяючи утворенню хмар.

Поспостерігайте з дітьми за різними видами хмар. Обговоріть їхні особливості. Це буде цікаво та пізнавально для дітей, а також сприятиме розвитку їхньої уяви.

Сріблясті хмари

Це найвищі хмари. Побачити їх можна в сутінках.

Підбийте з дітьми підсумки дня, який минає. Помрійте з ними про завтра. Заплануйте якусь подію. Запитайте:

— Чим тобі сподобався сьогоднішній день?

— Яка найбільша радість була сьогодні?

— Як думаєш, що на тебе чекає завтра?

Купчасті хмари

Люди називають хмари повітряними й легкими, але це не так. Хмари середнього розміру можуть важити до 10 тонн.

Разом з дітьми поспостерігайте за купчастими хмарами.

Запитайте в них:

— Яка хмара найкрасивіша? Чому?

— На що схожа хмара?

— Чи далеко від нас хмари?

— Що трапилось, якби ... (хмара спустилася на землю, хмара була чарівною, у хмари були друзі)?

— Чи можна порохувати хмари?

Запропонуйте разом намалювати хмару, хмаринку, хмарище. Кожній хмарині намалювати емоцію.

Запитайте:

— Чим вони відрізняються?

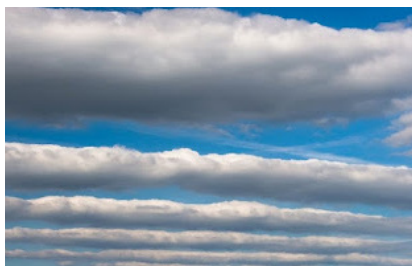
— Чи можна їх оживити?

— Які імена їм придумали б?

Шаруваті хмари

Це найнижчі хмари. Іноді їх можна побачити на висоті ста метрів.

Влаштуйте з дітьми уявні перегони по доріжках на небі. А ось хто в них змагатиметься — придумайте разом.

Перисті хмари

Формою ці хмари нагадують пір'я, промені чи нитки (звідси й назва).

Запропонуйте дітям знайти предмети, схожі на такі хмари. Якщо діти хочуть, то хай пограються з цими предметами.

Ігри з водою

Діти можуть придумати ігри з водою, використовуючи ковшки, ложки, миски, спринцівки, піпетки та інші предмети. Тож розмістіть ці предмети в місці, доступному для них, повідомте, де вони лежать чи стоять. А можете запропонувати дітям разом погратися з водою.

Переливалки

Суть гри в тому, що дитина переливає воду з одного посуду в інший. Під час гри можна спілкуватися з дитиною, ставити запитання, які сприятимуть розвитку мислення, а саме:

- Чому ти вирішив(-ла) робити це?
- Як ти плануєш виконати це завдання? Можеш розказати?
- Звідки ти взяв(-ла) цю ідею?
- Що ти можеш сказати про свій досвід у цій грі?
- Як ти думаєш, що станеться, якщо...?
- Знаєш, що ще можна зробити з цими предметами?

Обливання та бризкалки

Такі активності зацікавлять дітей. Розкажіть їм про користь води, поділіться знаннями про важливість водних ресурсів для нашої планети.

Зимові експерименти

Взимку ігри з водою є чудовим засобом навчання дітей, адже є можливість продемонструвати три стани води, бо є сніг і лід. Діти можуть використовувати воду, щоб вимірювати нею об'єм. Кольоровою водою можна розфарбовувати сніг. Воду можна заморожувати та перетворювати у пару.

Ігри на кухні

Один із способів проводити більше часу з дітьми — грати з ними, зокрема й на кухні. Взаємодія на кухні розвиватиме моторику дитини, її сенсорні, математичні, соціальні навички та навички самообслуговування.

Є два основні правила для дорослих, яких слід дотримуватися під час ігор на кухні:

1) вибирайте прості та швидкі рецепти страв, які готуватимете разом з дитиною. Тоді їй буде цікаво, вона буде задоволеною результатом;

2) давайте дитині завдання відповідно до її віку та рівня розвитку, щоб вона пишалася своїми досягненнями. Не забувайте хвалити її за зусилля.

Далі пропоную ігри, в які можна грати на кухні. Вони сприятимуть розвитку різних навичок, дитина вивчить нові поняття, слова та процеси, що відбуваються на кухні.

Вгадай, що це

Підготуйте темний пакет або торбинку, дрібне кухонне начиння, овочі та фрукти. Складіть всі предмети в торбинку, потім запропонуйте дитині запустити в неї руку, намацати один з предметів та не дістаючи вгадати, що це. Для старших дітей можна ускладнити завдання і взяти кілька торбинок, в одну скласти предмети, а в іншу — їхні «пари». Наприклад, парою для кришки буде банка.

Що ми покладемо в страву

Перед тим, як почати готувати страву, розкажіть дитині меню та попросіть її подумати, які інгредієнти потрібні для кожної страви. Якщо дитина не знає усіх, підкажіть. Така гра розвиватиме логіку дитини та уважність до деталей.

Сортувальники

Візьміть велику миску чи іншу ємність і насипте в неї різнокольорові бобові, макарони тощо. Попросіть дитину посортувати суміш. Для старших дошкільнят використовуйте крупи. Покажіть дитині «погані» крупинки у гречці та попросіть повибирати їх.

Назви предмет

Вчіть дитину нових слів — розвивайте її мовлення, обізнаність. Для цього поставте різне кухонне приладдя, яке використовуєте під час приготування їжі. Вкажіть на якийсь предмет і запитайте дитину, як він називається, які функції виконує. Також можете називати функції предмета чи обладнання, а дитина відгадуватиме за ними, що це. Наприклад: «На столі лежить ... На ній ріжуть овочі» (кухонна дошка).

Коли страва готова, разом сервіруйте стіл і запросіть усю родину за нього. Навчайте дитину фантазувати та бути творчими. Хваліть та підтримуйте її. Це створить для неї позитивний досвід і відчуття гордості.

Ігри з макаронами

Основне призначення макаронних виробів — приготування з них смачних страв. Однак їх можна використати і для ігор з дітьми. Такі ігри будуть для дітей не лише цікавим заняттям, а й розвивальним.

Приклади ігор

- Знайти найдовшу спагеті та назвати її.
- Порівняти вермішель і локшину та визначити різницю між ними.
- Розглянути різні види макаронних виробів та їхні особливості (різний діаметр, форма тощо).
- Поміркувати, як ще можна використати макарони (*використовувати як трубочку для коктейлю, зробити з них намисто, нафарширувати, якщо це канелоні*).
- Вивчити італійські назви фігурних макаронних виробів (*фарфале, конкільоні, кампанеле, казарече тощо*) і запропонувати їх назви українською (*метелики, черепашки, дзвіночки, ріжки*).
- Виготовити намисто чи аплікацію з макаронних виробів.
- Повчитися рахувати (кількісна, порядкова лічба).
- Придумати настільну гру, наприклад викласти лабіринт із макаронів.

А ще — придумати рецепти страв із макаронних виробів, які можна приготувати разом.

Ось приклад рецепта.

Солодкі макарони із сиром, полуницею та сметаною

Інгредієнти:

- фігурні макарони — 100 г;
- сир кисломолочний — 140 г;
- полуниця — 180 г;
- сметана — 80 г;
- цукрова пудра — 1 ст. л.;
- цукор — 0,5 ст. л.;
- масло вершкове — 2 ч. л.

Спосіб приготування

Закип'ятіть 2 л води, додайте в неї цукор. У киплячу воду всипте макарони і варіть до готовності. Готові макарони відкиньте на друшляк. Перекладіть макарони назад у каструлю, додайте вершкове масло і перемішайте.

У сметану додайте половину цукрової пудри і перемішайте. У сир додайте другу частину цукрової пудри і розімніть його. Розріжте полуницю на четвертинки.

У глибоку тарілку викладіть макарони. Зверху на них викладіть сир, а на нього — сметанний крем і полуницю. Прикрасьте страву м'ятою чи тертим шоколадом.

Готуємо десерт із полуниці та граємо

Назву принаймні чотири причини, чому варто готувати з дітьми:

- це захопливе, веселе й цікаве заняття для них;
- вони можуть дізнатися більше про продукти харчування;
- це розвиває різні навички та знання, зокрема логіку, математику, кулінарію, мовлення та соціальну взаємодію;
- вони можуть створити власні казки та малюнки про той чи той інгредієнт.

Наведу приклад. У нас є полуниця. Починаємо готувати й грати з дитиною. Запитайте її:

- Полуниця — що це?
- Які ягоди ти ще знаєш?
- Порахуй, скільки у нас ягідок?
- На що схожа ця ягідка?
- Якого вона кольору?
- Що може бути такого кольору?
- Яка вона на смак?
- Хто ще любить такі ягідки?
- Порівняй полуниці. Яка найбільша?
- Придумай та виклади візерунок з ягід.
- Де росте ця ягідка?
- Придумаймо казку про полуницю. Як назвемо її?

Готуйте разом з дитиною смачні десерти, залучайте її до консервування. Створіть свою книгу рецептів. Зробіть фото страв. Пригостіть ними своїх рідних, друзів.

Ось один з рецептів з полуницею, який можете приготувати. Якщо страва вам сподобається, то додайте її у вашу книгу рецептів.

Десерт із полуницею та сиром

Інгредієнти:

- кисломолочний сир — 100 г;
- полуниця — 100 г;
- вершки — 2 ст. л.;
- цукор — за смаком;
- тертий шоколад — 2 ст. л.;
- ванілін — за смаком;
- збиті вершки — за смаком.

Спосіб приготування

Змішайте сир з вершками, цукром, ваніліном. Перетріть цю суміш через сито. Переберіть полуницю, видаліть плодоніжки, промийте і розріжте на четверо.

У креманку викладіть шар з половини сирної маси, шар з половини полуниці, посипте шоколадом. Повторіть всі ці шари ще раз. Готовий десерт прикрасьте збитими вершками.

Спільні пригоди

Як захопливо та водночас пізнавально провести час з дитиною? Створіть разом квест. У нашому контексті квест — це ігрова пригода, яку можна вигадати спільно, використовуючи уяву, творчість та бажання.

Спершу визначте мету квесту. Наприклад, «знайти скарб», підготувати приємний сюрприз для мами, тата, бабусі, братика чи сестрички, вигадати пригоду для гри з однолітками.

Відтак визначте місце (локацію), де відбудеться квест, і намалюйте карту пригод, підготуйте конверти із завданнями та атрибути, потрібні для його проведення. Також підготуйте сюрприз, який дитина знайде, пройшовши квест.

Придумайте завдання.

Орієнтовні завдання квесту

- назвати предмети в кімнаті;
- описати їх розміщення;
- визначити, що стоїть не на своєму місці;
- виправити цю ситуацію і знайти наступне завдання;
- роздивитися предмети на підвіконні та назвати їх;
- вигадати казку про кімнатні рослини, які стоять на підвіконні.

Завдання також можуть бути пов'язані з музикою:

- разом послухати музичний твір та обговорити його;
- намалювати те, що уявили під час прослуховування;
- поринути в медитацію.

Сюрпризом для рідних стане фотозвіт. Дитина може фотографувати різні моменти квесту, відтак зробити з батьками фотозвіт і надіслати його електронною поштою чи в месенджері, щоб поділитися пригодою.

Використані джерела

1. Дженніфер М. Зош, Емілі Дж. Хопкінз, Ханне Дженсен, Клер Лю, Дейв Ніл, Кеті Хірш-Пасек, С. Ліннет Соліс та Девід Вайтбрейд (2017) Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів. (Біла книга). Фонд The LEGO Foundation, Данія.
2. Дженсен Х., Пайл А., Зош Дж. М., Ібрагім Х. Б., Сарагоса Шерман А., Ріунамо Ж. і Хамре Б. К. (2019). Фасилітація гри: мистецтво та наука про залучення дітей дошкільного віку до навчання через гру (Біла книга). Фонд The LEGO Foundation, Данія.
3. Матеріали авторського блогу «SuperPlay» Амбасадора гри Всеукраїнської спільноти Амбасадорів гри від компанії The LEGO Foundation в Україні, вихователя-методиста ЗДО Надії Ковальової.

Спільно

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

2023